

Co potřebujeme k etice? Resp. k morálnímu chování?

- víru v řád ve světě (která sama je nedokazatelná) – proto se „jistá“ náboženství milí (ne etický, to je s největší pravděpodobností omyl)

proč je víra v řád neprokazatelná, protože zákony, které předpokládáme, a které nám umožňují používat rozum v našem rozhodování a chování, nikdy nemůžeme „pozitivně“ prokázat ///to je důsledek vyvrácení Newtona, který stále ještě mnohými nebyl doceněn, ale je strašně důležitý – pro koncept autority! Pro tzv. objektivní poznání něčeho jiného než faktů atd. atd.///

PROTO JE MIMOCHODEM POSTMODERNISMUS velkým omylem, protože nás před vírou v řád světa zrazuje, ale to je – KONEC ETIKY – bez víry v řád světa není možné mít etiku!

(a teď, co to je víra v řád ve světě? – to je axiom, předpoklad, který nemůžeme dokázat, ale s kterým počítáme)

- naopak víra v to, že jsme světový řád objevili a že víme jak svět funguje je víra 1. nepravdivá 2. nebezpečná (a týká se jakých etik????)

- city (ale jak a proč?)

ještě než budeme zkoumat city a jejich roli pro naše morální chování (co potřebujeme k správnému chování – což je otázka etická!) podívejme se a pokusme se pochopit emoce. Co to jsou emoce (latinsky z movere a ex – tzn. hýbat se a to směrem zevnitř ven) – docela dobré lingvistické kořeny.

Emoce – většinou (ne vždy) přechodná, intenzivní citová reakce projevující se v chování a fyziognomii.

Emoce se mohou rozlišovat na:

- základní
- sekundární
- emoce na pozadí

Základní emoce:

Strach
Hněv
Smutek
Radost
Odpor
Překvapení

Sekundární emoce

Láska
Provinilost
Žárlivost

Emoce na pozadí

Spokojenost
Nespokojenost
Jistota
Nejistota

Už David Hume tvrdil, že je potřeba rozlišovat mezi objektem (spouštěčem) emocí, protože k věcem můžeme cítit všechny základní emoce u emocí sekundárních už to je problematické (značí to něco) ale emoce na pozadí můžeme cítit bez ohledu na vnější věci!!!

Všechny tři typy emocí nás informují o světě a jeho „hodnotě“ (o věcech, o lidech). A proto jsou nesmírně důležité. Pomocí nich vidíme, něco, co smysly vidět a rozumem vymyslet nemůžeme!!!

Hodnota emocí je však pro naše chování ještě daleko větší! Proč? Emoce, i když reagují na vnější podněty! (ale pozor, ne vždy), nám podávají naprosto zásadní informaci o něčem jiném

než jsou jen hodnoty venku, ale také co jsme MY zač, jací jsme a to je přece základ k vyhodnocení, jestli se máme měnit!

V tomto smyslu jsou emoce jako oko (či jiné smysly) zaměřené na nás samé. Či jak řekl A. R. Damaisia (vynikající) či Jean-Yves Arrive (ta to má od něj): „Emoce nám pomáhají si uvědomit náš duševní stav a dospět v určitých situacích ke správnému rozhodnutí“ a „Emoce jsou nezbytné pro fungování racionálního chování“!!!

Takže emoce poslouchat? – Nikoliv takto jednoduše. Emoce jsou jediným smyslem, který máme pro zjišťování jistých empirických dat o nás samých (rozum je prostě vidět nemůže!!!) a proto jsou nutným zdrojem informací, ale takto jednoduché to není.

Emoce – a v dnešní době to bude asi ještě víc aktuální než kdy jindy – mohou mluvit řečí, které nerozumíme a potom tu nesmírně cenou informaci, kterou nám mohou přinášet – nezískáváme, nebo dokonce získáváme informaci falešnou! Jak tedy emoce (nebo spíše naše vyhodnocení emocí) může klamat?

1. **Emoční inteligence** (naprosto zásadní věc) – můžeme – pozorováním svých emocí, kultivací emoční inteligenci (ostrost emočního vidění) významně zlepšovat, nebo naopak zhoršovat. Této inteligenci se dlouhou dobu nevěnovala pozornost, a přitom to je – jak pragmaticky tak hodnotově! věc důležitější než IQ! Pro nás samé důležitější i pro druhé! Takže můžeme být – buď osudem nebo vlastní vinou emočně tupí. Emočně tupí byl Ezau když vyměnil mísu šošovice za prvorozenectví. Zde emoce neklamou ale jsou velmi „tupé“, slepé. Nízká emoční inteligence = slepost tohoto „orgánu“.
 - Peter Salovey říká, že emoční inteligence je schopnost pochopit své emoce a ovládat je a dále schopnost vnímání emocí druhých lidí a schopnost ovládat své vztahy s ostatními lidmi.
2. **Emoční trik** – nahrazení projevů hlubokých, autentických emocí nebo pocitů projevy jiných emocí nebo pocitů, které jsou ve společnosti (nebo pro vás samé) lépe akceptovány. Pokud zůstaneme u oka, tak je to operace, která nám promění naše vnímání červené barvy vnímáním barvy zelené. – Trik je v oblasti morální tristně nebezpečný, protože nás zbavuje schopnosti vidět. Ovšem můžeme ho objevit právě v emocích tzv. „na pozadí“, tzn. nespokojeností – ta nám říká (téměř vždy: něco není v pořádku).
3. Velké emotivní projevy nemusí vůbec odpovídat emocím uvnitř. Skutečná emoce se může – a často skrývá – za „emocionální fasádou“! **To jsou parazitní emoce.** Emoce, které prostě neodpovídají tomu co se děje. (Emoční trik je jejich podmnožinou).
4. **Zahlčení emocí** – jsou emoce, které nás informují o hodnotě, ale svojí silou znemožňují vidění hierarchie hodnot (která je nutná pro poznání hodnot jako takových). Když David viděl Basetbu z okna svého paláce (vynikající – i když strašně pesimistický a nemocný) je román Hellera „Bůh ví“, tak uviděl v její kráse svojí emoci /nadšení, vytržení, radost, touha/ hodnotu, která byla skutečnou hodnotou, ale když poté poslal jejího manžela Uriáše na smrt (chytře – na místo v boji, kde bylo jasné, že zemře) tak to udělal v zaslepení jednou emoci, které mu znemožnilo vidět, že další emoce, které přijdou (vina za smrt neviného) atd. měli působit také. Zahlčení emocí – jednání z vášně – ničí hierarchii hodnot, kterou jinak emoce (či spíše jistá jejich část) dokáží vidět.
/// Zde malou poznámku – ale velmi důležitou – oni totiž silné emoce často odhalují hodnotové kvality, které přetrvávají i když ta silná emoce (nikoliv emoce na pozadí) vyprchá. Hněv vyprchá, ale touha napravit bezpráví se promění v hluboké přesvědčení.///

Takže emoce Ne???

To je ostatně stanovisko takových velikánů filosofie (ale spíše i velikých lidí) jako je:

- Descartes (definoval emoce jako „primitivní vášně“)
- Spinoza (který chápal rozum jako jedinou možnost „osvobození se od emoce“ – a to rozumem, poznáním toho co nás pohání)
- a v jistém období (ne tom největším) Kant

To jsme přece vyvrátili již předchozím, to že nás emoce často mohou „mást“ nebo alespoň nepodávat celou pravdu nemění nic na faktu, že jsou jediným zdrojem jistého poznání, a že i když nás mohou někdy mást, jsou jediným co máme a navíc – to považují za naprosto důležité a zásadní!!! – můžeme je kultivovat, zlepšovat jejich vidění, vymanit se z těch, které nás „klamou“.

Takže emoce:

- jsou nezbytné při poznávání hodnot!
- jsou nezbytné při poznávání našeho duševního stavu a tudíž pro správné rozhodování co máme dělat atd. ...
- je nutné mezi nimi rozlišovat a uvědomovat si rozdíl, mezi emocemi p, s, a city!
- je nutné je kultivovat a umět náš „emocionální“ smysl zlepšovat a oprošťovat od klamu
- potřebujeme korektiv, který bod tři a čtyři umožní
- tedy sami o sobě – ponechány samy sobě – jsou emoce nebezpečné a slepé!!!!

Nebo-li – bez emocí jsme slepí, ale pouze s emocemi jsme taky slepí a musíme přemýšlet také o tom, co je jejich úkolem (myšleno emocí)! Kde je jejich místo!

Z toho vyplývá, že ***dogmatici*** (už napodruhé!) ***se milí!***, ***racionalisté také*** (hned v několikerém směru): 1. emoce jsou nutné pro správné racionální chování 2. bez emocí se neobejdeme ani při rozhodování a je nutné je odlišovat 3. a ***formalisté*** také a ***neoliberálové*** jakbysmet!

Rozum (ale také jak a proč!)

Rozum můžeme na první pohled vidět jako zbytečný (opravdu jen málokdo) pro naše morální chování, ale můžeme ho vidět také pouze jako „sluhu a otroka“ vášní – viz Hume, ale také hedonikové. Je v oblasti hodnot (tedy etiky) opravdu rozum úplně na nic, resp. je nesvéprávným otrokem?

Pokusme si tuto otázku zodpovědět.

- tady toho Poppera – jak nemůžeme rozhodovat, když je nás víc na základě emocí!!! – dopadne to katastrofou
- pak Kanta
- pak Huma (možná první)

Transcendentální diference

- problém zorného pole a oka
- transcendentální a empirické Já
- Morální princip a kategorický imperativ

Popper:

- když je nás víc musíme používat rozum: zpracovárna vstupů z vnějšího světa do vnějšího světa, která ale sama není tím vnějším světem

proč?: aby to bylo komunikovatelné (viz naše lekce o emocích...)
stejně pole mít

Rozum má navíc schopnost překládat své vlastní hodnoty:

Kant: - druzí lidé vždy také účelem sami v sobě!

- jednej tak aby maxima

Axiomy

Jaké máme axiomy ...